

**Satiksmes ministrijas,
VAS "Latvijas dzelzceļš"**

un

**Latvijas Dzelzceļnieku un satiksmes nozares arodbiedrības
(turpmāk – Puses)**

SADARBĪBAS MEMORANDS

Dzelzceļa transports ir ilgtspējīgākais sauszemes transporta veids pasažieru un kravu pārvadājumiem, raugoties gan no drošības un vides, gan ekonomikas un reģionu attīstības viedokļa. Dzelzceļa kā transporta sistēmas mugurkaula loma ir definēta virknē Eiropas Savienības transporta nozari regulējošo normatīvo aktu (ES transporta nozares stratēģija "Baltā grāmata", ES direktīvas ((ES) 2012/34, ar kuru izveidota vienota Eiropas dzelzceļa telpa, (ES) 2016/797 par dzelzceļa sistēmas savstarpēju izmantojamību Eiropas Savienībā, (ES) 2016/798, kura paredz noteikt optimālu tehniskās harmonizācijas līmeni, kas ļautu veicināt, uzlabot un attīstīt dzelzceļa pārvadājumu pakalpojumus ES un ar trešajām valstīm un sekmēt vienotas Eiropas dzelzceļa telpas un pakāpeniska iekšējā tirgus izveides pabeigšanu, u.c.), kā arī Latvijas Republikas attīstības plānošanas dokumentos (Nacionālais attīstības plāns 2021.–2027. gadam, Transporta attīstības pamatnostādnes 2021.–2027.gadam u.c.) un normatīvajos aktos.

Transporta nozarei ir būtiska loma pasaules ekonomikā, un dzelzceļš ir būtiska globālās iekšzemes transporta sistēmas sastāvdaļa. Dzelzceļa satiksme ieņem nozīmīgu lomu kravu loģistikā un pasažieru mobilitātē, un vienlaikus ar ģeopolitisko faktoru izraisītu starptautisko kravu pārvadājumu apjoma strauju samazinājumu, Latvijā līdzīgi kā citās ES valstīs ik gadus dzelzceļa pasažieru apgrozījuma rādītājiem ir tendence palielināties.

VAS "Latvijas dzelzceļš" un "Latvijas dzelzceļš" koncerna sniegtā vērtība sabiedrībai un tautsaimniecības attīstībai ir raksturojama gan tiešā, gan netiešā veidā. Pieejamie statistikas dati rāda, ka dzelzceļa kravu pārvadājumu tiešā ietekme uz Latvijas tautsaimniecību 2022.gadā sasniedza 206 miljonus eiro, netiešā ietekme – 109 miljonus eiro, un inducētā ietekme – 401 miljonus eiro, tādējādi kopējā ietekme veido 716 miljonus eiro.

Turklāt VAS "Latvijas dzelzceļš" un "Latvijas dzelzceļš" koncerns rada ne tikai tiešo ekonomisko pienesumu no kravu pārvadājumiem, bet arī netiešos ieguvumus, kas pastarpināti rodas no Latvijas ostu saimnieciskās darbības. Dzelzceļa infrastruktūrai un pārvadājumu apjomam ir būtiska ietekme uz Latvijas ostu darbību.

VAS "Latvijas dzelzceļš" ir Latvijas publiskās lietošanas dzelzceļa infrastruktūras pārvaldītājs, kurš veic valsts pasūtījumu, nodrošinot dzelzceļa infrastruktūras pārvaldību, tās ekspluatāciju, uzturēšanu, atjaunošanu un attīstību, plāno, organizē un uzrauga vilcienu un cita ritošā sastāva kustību pa tā pārvaldījumā esošās dzelzceļa infrastruktūras sliežu ceļiem, kā arī atbild par dzelzceļa infrastruktūras kontroles un drošības sistēmu vadību.

Reaģējot uz mainīgajiem tirgus apstākļiem, VAS "Latvijas dzelzceļš" un "Latvijas dzelzceļš" koncerns laika posmā kopš 2019.gada ir būtiski optimizējis izmaksas un darbības procesus un turpina īstenot izmaksu samazināšanas pasākumus, lai kļūtu par efektīvāku un konkurētspējīgāku uzņēmumu.

Šo pārmaiņu mērogu apliecina arī "Latvijas dzelzceļš" koncerna darbinieku skaita izmaiņas - 2023.gada 1.janvārī "Latvijas dzelzceļš" Koncernā strādāja 6 305 darbinieki, kas ir par 37% jeb 3640 darbiniekiem mazāk nekā 2020.gada 1.janvārī, kad Koncernā bija nodarbināti 9 945 darbinieki. Optimizācija bija iespējama sociālā dialoga starp "Latvijas dzelzceļš" koncerna kapitālsabiedrībām un Latvijas Dzelzceļnieku un satiksmes nozares arodbiedrību ietvaros. Ņemot vērā nepieciešamību nodrošināt drošus dzelzceļa pārvadājumus un infrastruktūras uzturēšanu, turpmāk nav pieļaujama optimizācija uz darbinieku rēķina, un darbinieku sociālās aizsardzības samazināšana.

Ņemot vērā jau veiktos un plānotos optimizācijas pasākumus, ir sasniegts minimāli pieļaujama infrastruktūras apsaimniekošanas resursu un ieguldījumu "robežlīmenis", lai nodrošinātu esošās dzelzceļa infrastruktūras funkcionalitāti un atbilstību TEN prasībām, un iespējas vēl būtiski samazināt dzelzceļa infrastruktūras uzturēšanas izmaksas nākotnē pastāv, vienīgi pārskatot un samazinot esošās valsts publiskās lietošanas dzelzceļa infrastruktūras kvantitātes un kvalitātes prasības.

Jāuzsver, ka arī valsts publiskās lietošanas dzelzceļa infrastruktūras uzturēšanā, apsaimniekošanā un modernizācijā nodarbināto VAS "Latvijas dzelzceļš" un "Latvijas dzelzceļš" koncerna darbinieku atalgojums nav konkurētspējīgs un jau visdrīzākajā nākotnē var radīt riskus uzņēmuma darbībai, nespējot noturēt un piesaistīt kvalificētus darbiniekus. Lai sniegtu kvalitatīvus, savlaicīgus, drošus un ilgtspējīgus pakalpojumus, "Latvijas dzelzceļš" koncerna uzņēmumiem ir jānodrošina darbiniekiem konkurētspējīga darba samaksa.

I. Sadarbības memoranda mērķis

Šī Sadarbības memoranda mērķis ir noteikt Pušu sadarbības ietvaru, lai nodrošinātu kvalitatīvu, efektīvu, drošu un ilgtspējīgu dzelzceļa satiksmi pasažieru un kravu mobilitātē, kuras pamatā ir valsts publiskās lietošanas dzelzceļa infrastruktūras pārvaldītāja stabila, prognozējama un efektīva darbība.

Pušu sadarbība ir nozīmīga, jo Puses apzinās, izprot un augstu novērtē ieguvumus, kurus īstermiņā, vidējā un ilgtermiņā rada ilgtspējīga, droša un kvalitatīva valsts publiskās lietošanas dzelzceļa infrastruktūras pārvaldība un attīstība.

II. Pušu sadarbība

1. Ņemot vērā iepriekš minēto, kā arī izvērtējot dzelzceļa infrastruktūras attīstības iespējas un perspektīvas ilgtermiņā, Puses apzinās un savstarpēji vienojas, ka dzelzceļa tīkls ir un būs ilgtspējīgas transporta sistēmas mugurkauls, nodrošinot ātru, ērtu, drošu un videi draudzīgu pasažieru un kravu mobilitāti.
2. **Tādējādi Puses sadarbojas šī Memoranda mērķa īstenošanā un savas kompetences ietvaros vienojas īstenot pasākumus, lai:**
 - 2.1. uzlabotu pasažieru pārvadājumu infrastruktūru un veicinātu novecojušā ritošā sastāva nomaiņu ar mērķi nodrošināt regulāru pasažieru pārvadājumu piedāvājumu uz visām valstspilsētām un dzelzceļa tīklam pievienotiem reģionālās nozīmes attīstības centriem;
 - 2.2. turpinātu uzlabot pieejamību un pakalpojumus pasažieru stacijās un pieturas punktos, sadarbībā ar pašvaldībām attīstītu mobilitātes punktus, lai dzelzceļa pasažieru pārvadājumi kļūtu par apzinātu pārvietošanās izvēli;

- 2.3. pilnveidotu intermodālos risinājumus iekšzemes kravu apstrādei, īpaši pievēršot uzmanību savienojamībai ar Latvijas ostām, atbalstot pievedceļu izveidi industriālajām teritorijām, kā arī izskatot iespējas attīstīt sauszemes ostas;
- 2.4. atbalstītu atbilstoša un savlaicīga valsts finansējuma piešķiršanu VAS "Latvijas dzelzceļš" pārvaldībā esošās valsts publiskās lietošanas dzelzceļa infrastruktūras uzturēšanai un attīstībai valsts pasūtījuma ietvaros, pamatojoties uz Daudzgaļu līgumu;
- 2.5. attīstot Rail Baltica (1435 mm sliežu platuma) dzelzceļa infrastruktūras projektu, ņemtu vērā gan sinerģiju un savstarpējo ietekmi ar VAS "Latvijas dzelzceļš" (1520 mm sliežu platuma) dzelzceļa tīkla darbību, gan izaicinājumus pārrobežu sadarbībai ar Lietuvu un Igauniju savienotās dzelzceļa infrastruktūras uzturēšanā, ekspluatācijā un attīstībā;
- 2.6. nepieļautu turpmāku "Latvijas dzelzceļš" koncerna darbinieku sociālās aizsardzības, kas noteikta darba koplīgumos, kas noslēgti ar Latvijas Dzelzceļnieku un satiksmes nozares arodbiedrību, samazināšanu;
- 2.7. atbilstoši "Latvijas dzelzceļš" koncerna finanšu situācijai, uzlabotu dzelzceļa darbinieku un, jo īpaši, dzelzceļa speciālistu atalgojuma konkurētspēju un stiprinātu dzelzceļa jomas cilvēkkapitālu;
- 2.8. saglabātu un pilnveidotu sociālo dialogu ar Latvijas Dzelzceļnieku un satiksmes nozares arodbiedrību, tostarp veicot iepriekšējas konsultācijas par jautājumiem, kas var skart "Latvijas dzelzceļš" koncerna darbinieku tiesības un intereses.

3. Puses kopīgi iesaistās Sadarbības memoranda īstenošanā.

III. Noslēguma jautājumi

4. Parakstot Sadarbības memorandu, Puses apņemas iespēju robežās veikt nepieciešamās darbības, lai īstenotu tajā aprakstītās darbības, ievērojot savstarpējo koleģialitāti un izpratni.
5. Sadarbības memorands var tikt grozīts, Pusēm savstarpēji vienojoties.
6. Sadarbības memorands ir noslēgts uz nenoteiktu laiku.

Rīgā, 2023. gada 4. augustā.

J. Vitenbergs,

Latvijas Republikas Satiksmes ministrs

R. Pļavnieks,

VAS "Latvijas dzelzceļš" valdes priekšsēdētājs

S. Semjonovs,

Latvijas Dzelzceļnieku un satiksmes nozares arodbiedrības valdes priekšsēdētājs